

Vinkkejä oppimispäiväkirjan kirjoittamiseen

Oppimispäiväkirja on oppimismuoto (ja joskus oppimisen arvioinnin muoto), jossa opiskelija kirjoittaa kurssin/luentojen aihepiiristä kirjoitelmia, analysoiden oppimaansa ja pohtien keskeisten käsitteiden merkitystä. Päiväkirja on hyvä tapa jäsentää omaa oppimisprosessiaan, "oppia oppimista". Yritän tässä kirjoituksessa selventää, millainen on hyvä oppimispäiväkirja ja mihin sen kirjoittamisessa kannattaa kiinnittää huomiota.

1. Oppimispäiväkirja arvioinnin välineenä

Ihannetapauksessa tekstiä kirjoitetaan vain itselle, jolloin voi myös vapautuneesti kirjata keskeneräisempää tekstiä ja hapuilevampia ajatuksia. On esim. ihan "sallittua" kirjoittaa *"en tajua tästä mitään ja tää on ihan tyhmää"*. Tällöinkin on toki syytä paneutua tarkemmin siihen, *miksi* ei ymmärrä - oppimispäiväkirja antaakin juuri mahdollisuuden tehdä näkyväksi puutteita omassa oppimisessa ja tehdä muistilistaa epäselviksi jääneistä asioista. Aukkopaikkojen kartoitus auttaa kohdentamaan omat voimavarat oikeisiin asioihin jatkotyöskentelyssä.

Joillakin kursseilla päiväkirjaa käytetään arvioinnin välineenä - sitä ei enää kirjoiteta yksinomaan itselle vaan ulkopuoliselle arvioijalle. Tällöin tarkoitus on osoittaa arvioijalle, että oma oppimisprosessi on ollut "hyvä" ja keskeiset asiat on tullut opeteltua. Omasta mielestäni pisteytetyt oppimispäiväkirjat ovat hieman ongelmallinen arviointitapa. Ongelma syntyy lähinnä kahden tavoitteen, kahden näkökulman sekoittamisesta: miten yhdistää vain itselle kirjoitettujen muistiinpanojen vapaamuotoisuus ja henkilökohtaisuus, ja toisaalta opettajalle suunnattu oman oppineisuuden osoittaminen? Miten arvioijan pitäisi suhtautua kirjoitukseen, jossa opiskelija rehellisesti myöntää olevansa aivan pihalla aiheesta? Opiskelijan olisi arvosanansa kannalta edullisempaa peitellä tietämättömyyttään (vrt. tenttivastaus), mutta oman oppimisensa kannalta parempi purkaa se auki. Opettajan taas olisi pedagogisesti mielekästä tukea oppimisprosessia palkitsemalla opiskelija siitä, että tämä on oma-aloitteisesti huomannut puutteet tiedoissaan - mutta toisaalta arvosanan pitää heijastaa myös opiskelijan osaamistasoa. Näiden välillä tasapainottelu on vaikeaa niin arvioijalle kuin kirjoittajallekin.

Jos kurssin (osa)suorituksena käytetään oppimispäiväkirjaa, on opiskelijan syytä vaatia selvyttä arvosteluperusteisiin. Opiskelijan on saatava tietää, millaista näkökulmaa ja käsittelytapaa opettaja

kirjoitelmalta odottaa. Oppimispäiväkirja voi tarkoittaa varsin monenlaisia asioita ja termiä tunnutaan käyttävän varsin löyhästi - myös tehtävistä joita voisi paremmin luonnehtia esseiksi tai referaateiksi.

HUOM: Esim. Johdatus tietojenkäsittelytieteeseen -kurssin ([HY-TKTL](#) / [HY-Avoim yliopisto](#)) nykyiset esseevastaukset *eivät* ole varsinaisia oppimispäiväkirjoja. Kurssin alkuvuosina (n. 2005-2006) kurssin osasuorituksia kutsuttiin - ehkä hieman harhaanjohtavasti - ko. nimellä, vaikka niissä materiaalin referointi ja oman perehtyneisyyden osoittaminen on pääosassa, ja oman oppimisprosessin erittely lähinnä bonusta, joka ei aina edes mahdu tiukkoihin sanarajoihin. Nykyinen termi essee on näiden kirjoitelmaille kuvaavampi nimi. Toisaalta myös esseen kirjoittaja voinee hyvin soveltaa näitä ohjeita; samaa pohdiskelevaa ja analyttistä tarkastelua tarvitaan molemmissa, ja esseisiin saa usein sisällyttää omiakin ajatuksia ja oman oppimisen tarkastelua.

2. Millainen on hyvä oppimispäiväkirja?

Seuraavassa esitetyt ajatukset koskevat arvosteltavien tuotosten kirjoittamista. Suurin osa asioista pätee varmasti myös vain omaksi iloksi kirjoitettaviin teksteihin.

Hyvä oppimispäiväkirja kommentoi ja erittelee lähdemateriaalin ydinajatuksia ja arvioi opiskelijan omaa oppimisprosessia. Alkuperäistekstiä ei referoida sellaisenaan - tarkoitus ei ole puhua alkuperäisen kirjoittajan puolesta ja yrittää vakuuttaa lukijaa väitteiden oikeellisuudesta. Toisaalta myöskään omien fiilisten tai mielipiteiden esittely ei yksistään riitä, vaan tekstin pitää tuoda esille alkuperäislähteen väitteet ja sävy.

Jos oppimispäiväkirja arvostellaan, opiskelijat osoittavat sillä oppineensa lähdemateriaalin ydinasiat. Arvioijasta riippuen myös pelkkä luennon, artikkelin tms. "suora" referointi ilman omaa prosessointia ja kommentointia saattaa kelvata hyväksytyksi suoritukseksi - mutta sillä ei pitäisi saada kovin hyviä pisteitä, koska oppimisprosessia on vaikeaa ellei mahdotonta arvioida puhtaasta referaatista. Lisäpisteitä voisi saada pohdiskelevasta ja osallistuvasta kirjoittamisesta: *Mikä oli tärkeintä artikkelissa? Mikä artikkelissa sanottiin epäselvästi? Mistä olin eri mieltä? Mitä haluaisin oppia seuraavaksi?*

Oppimispäiväkirjaan voit kirjoittaa monenlaista tekstiä. Eri näkökulmat täydentävät toisiaan - valitse tilanteen ja oman tyylisi (tai saamiesi ohjeiden) mukaan esim. yksi tai useampia näistä lähestymistavoista:

- **Opitun kertaaminen:** Etsi lähteen ydinkohdat, jotta voit arvioida, oletko ymmärtänyt asian oikein.
- **Muistiinpanot:** Kirjaa nuo ydinkohdat itsellesi tiivistelmäksi, jonka voi lukea itsenäisenä teoksena (ilman artikkelia tms). Näin sinun ei tarvitse kahlata lähdemateriaalia kokonaan uudestaan, kun palaat myöhemmin aihepiiriin (viikkojen - tai jopa vuosienkin! - kuluttua).
- **Oppitunti:** Voit ajatella tekstin kohderyhmäksi toisen samantasoisien opiskelijan, joka ei vielä tunne kirjoituksen aihepiiriä. Kirjoita lyhyt "oppitunti" aiheesta hänelle - ja samalla itsellesi.
- **Ongelmalista:** Listaa hankalat ja epäselviksi jääneet kohdat, jotta "tiedät mitä et vielä tiedä". Tämän perusteella voit suunnitella omaa jatkoselvitystyötäsi, esim. pohtia mitä pitäisi lukea seuraavaksi ja miksi.
- **Kriittinen analyysi:** Kirjoita omat matkan varrella heränneet ajatuksesi, mielipiteesi tai vastaväitteesi.
- **Havainnointi:** Esitä mahdolliset omat kokemuksesi aihepiiristä tai omien kokeilujesi tulokset.
- **Aiheen syventäminen:** Syvenny tarkemmin johonkin aihepiiriin osa-alueeseen tai kiinnostavaan kysymykseen. Ota selvää asioista luentomateriaalia syvemmillä. Esittele löydöksesi.
- **Metakognitio:** Arvioi omaa oppimisprosessiasi. Voit esim. tarkkailla oman "tieteellisen lukutaitosi" kehittymistä tai pohtia oppimistavoitteitasi ("Mitä haluaisin vielä oppia tästä aiheesta/tällä kurssilla?")

3. Tyypillisiä ongelmia oppimispäiväkirjoissa

Tässä muutamia usein esiintyviä puutteita, joita kannattaa yrittää välttää. Sitaatit ovat kuvitteellisia, eivät suoraan kenenkään opiskelijan työstä. Samat tyyppivirheet ilmenevät tavallisissa esseissä.

- On kirjoitettu pelkkä "objektiivinen" referaatti ilman omaa kommentointia tai esitettyjen väitteiden analysointia. (Joillain kursseilla se voi tosin riittää minimisuoritukseksi?)

- On kirjoitettu pelkkiä omia kommentteja ja mielipiteitä, tai pohdittu asiaan vain etäisesti liittyviä, toissijaisia seikkoja. Varsinaisen lähteen sisältöä ei käsitellä juuri lainkaan.
- On vain lueteltu lähteen muotoa ja rakennetta, ei selostettu itse sisältöä: "Rosenbloomin artikkelissa käsitellään mielenkiintoisella tavalla sitä, miten tieteenalat voivat vuorovaikuttaa keskenään kolmella eri tavalla. Loppupuolella artikkelia kerrotaan vielä, miten tietojärjestelmiä pitäisi rakentaa." Tällaisesta vastauksesta ei käy ilmi, mitkä ne kolme vuorovaikutustapaa voisivat olla ja mitä merkitystä niillä on. Siitä ei myöskään selviä, miten niitä tietojärjestelmiä sitten pitäisi rakentaa.
- Lähde on vain toistettu pinnallisesti ja mekaanisesti: "Tietojärjestelmien rakentamista voi mallintaa kuusikerroksisena hierarkiana: alusta, verkkoyhteydet, resurssienhallinta (grid), käyttöympäristö, rajapinnat ja organisaatio." Tällainen termien listaaminen ilman selitystä ei kerro niiden suhteista, soveltamisesta tai merkityksestä vielä mitään. Tiedon toistaminen on hyvä alku ymmärtämiselle, mutta tulisi pyrkiä analyttisempaan esitystapaan. Ks. [ajattelun tasot Bloomin mukaan](#) - pyri ymmärtävämmille tasoille kuin vain mekaaniseen toistamiseen.
- On kirjoitettu kritiikitöntä ylistystä lähteestä, selittämättä mikä tarkkaan ottaen oli hyvää/tärkeää: "Artikkeli oli mielenkiintoinen ja kirjoittaja on varmaankin aivan oikealla asialla."
- On mainittu että artikkeli oli vaikea/huono/väärässä, mutta ei ole yritetty paikantaa epäselviksi jääneitä kohtia, tai täsmentää mistä ollaan eri mieltä: "Rosenbloomin teksti on todella sekava, monet kohdat olivat käsittämättömiä, lieneeköhän tällä nyt niin suurta merkitystä tieteessä."

4. Vinkkejä kirjoittamiseen

Kun referoit tai kommentoit tekstiä, kerro aina itse sisällöstä ("Asia X on ..."), älä tekstin "sisällysluettelosta" tai rakenteesta ("Artikkelissa puhutaan asiasta X").

Varo paneutumasta yksityiskohtiin, ennen kuin kokonaiskuva on selvillä. Hyvin laaditun artikkelin ydin on tyypillisesti tiivistettävissä muutama (väite)lauseeseen. Selvitä artikkelin ydin ennen yksityiskohtiin menemistä. Jos ydin ei tunnu selviävän, selvitä miksei.

Olipa kantasi tekstissä esitettyihin ajatuksiin myönteinen tai kielteinen, perustele kantasi. Millaiset omat havaintosi/kokemuksesi tai muiden kirjoittajien esittämät ajatukset tukevat kirjoituksen väittämiä tai kumoavat niitä? Pelkällä mielipiteellä ("asiallista tekstiä!" tai "täyttä soopaa!") ilman perusteluja ei ole paljoakaan painoarvoa.

Tee aina selväksi, kerrotko omia ajatuksiasi vai referoitko jonkun toisen sanomaa. Tieteessä toisten lainailu on ihan sallittua, mutta kunnia sille, jolle se kuuluu. Lukijalle ei saa jäädä epäselväksi, kenen mielipiteistä on kysymys. Jos tuotos arvostellaan, vaadi selvyyttä siihen, millaista viittaustyyliä työssä tulee käyttää. Se miten viittaukset ja sitaatit pitää merkitä, vaihtelee varmasti opinahjoittain ja kurssittain:

- Joskus edellytetään tiukkaa tieteellisen tekstin lähdeviittaustapaa: [Stetson & Sleeve 2008] ja vastaavaa lähdeluetteloa
- Joskus ei vaadita varsinaisia lähdeviitteitä, mutta pitää mainita täsmällisesti esim. kirjoituksen alussa, kuka sanoi ja missä: "Albert Stetson ja Bilbert Sleeve väittävät artikkelissaan Onomatopoeitics of Algorithms (Communications of ACM, 2008)..."
- Joskus saattaa riittää minimissään mainita lähde ohimennen nimeltä: "Stetson sanoo, että..."

5. Taustamateriaalia muualla verkossa

Oppimispäiväkirjan kirjoittamisesta on runsaasti hyviä neuvoja eri korkeakoulujen sivuilla. Tässä muutamia poimintoja. Ko. materiaaleissa on myös mainioita ohjeita opiskeluun ja eri opiskelumuotoihin yleisemminkin.

- [Itä-Suomen virtuaaliyliopiston \(ISVY\) oppimisen arviointimateriaali - oppimispäiväkirja](#)
- [Tampereen yliopisto: Hyvän kirjoittajan opas](#)
- [TKK:n opas oppimispäiväkirjan kirjoittamiseen](#)
- [Turun yliopiston sosiologian laitoksen opas](#)
- [HY:n Antoisaan oppimiseen -opas](#)

Lähde: <http://www.cs.helsinki.fi/u/nikander/opk.html>